

چکیده آمار تجارت خارجی بخش کشاورزی و صنایع غذایی

در یازده ماهه منتهی به بهمن ماه سال ۱۳۹۷

و مقایسه آن با مدت مشابه سال های قبل

این گزارش با پردازش و تحلیل اطلاعات بخش کشاورزی و صنایع غذایی داده های آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران تهیه و برای اطلاع رسانی به فعالان اقتصادی و پژوهشگران ارائه می گردد. اطلاعات یازده ماه اول سال جاری با داده های مدت مشابه شش سال گذشته (سالهای ۹۰ الی ۹۶) مقایسه شده است و در آن واردات محصولات اساسی کشاورزی و صنایع غذایی، صادرات محصولات عمده کشاورزی و صنایع غذایی و تراز تجاری یازده ماهه سال ۱۳۹۷ و مدت مشابه سال های قبل نیز قید گردیده است.

❖ صادرات:

در یازده ماهه سال ۱۳۹۷، مقدار صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ۶۳۸۱ هزار تن و به ارزش ۵۸۵۴ میلیون دلار می باشد که از نظر وزن ۶ درصد و از نظر ارزش ۱۴,۵ درصد کل صادرات کالاهای غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده است. ارزش صادرات ده ماهه نخست سال ۹۷ نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۱ درصد

فزایش داشته و در مقایسه با متوسط سالهای برنامه پنجم نیز ۷,۲ درصد افزایش دارد.

اقدام عمده صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی شامل انواع میوه های درختی به ارزش ۱۳۴۰ میلیون دلار با سهم ۲۳ درصد، انواع سبزیجات و محصولات جالیزی^۱ به ارزش ۱۱۸۵ میلیون دلار با سهم ۲۰,۴ درصد، شیر و فرآورده های آن به ارزش ۵۵۵ میلیون دلار با سهم ۹,۵ درصد، زعفران ۳۱۹,۲ میلیون دلار با سهم ۵,۵ درصد و ماهی و میگو به ارزش ۲۹۷ میلیون دلار با سهم ۵,۱ درصد از کل ارزش صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده است. بیشترین مقصد صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی (از نظر ارزش) به کشور های عراق، افغانستان، امارات متحده عربی، پاکستان، فدراسیون روسیه، ترکیه، ویتنام، ترکمنستان و آلمان صورت گرفته که به ترتیب ۴۱,۵، ۱۲,۳، ۷,۳، ۶,۶، ۳,۳، ۲,۵، ۲,۳، ۲,۲ و ۲ درصد می باشد که در مجموع ۸۰ درصد

^۱ شامل: سیب زمینی، پیاز و موسیر، گوجه فرنگی، انواع کاهو، کلم و سایر سبزیجات تازه و یا خشک کرده و همچنین هندوانه، خیار و خربزه می باشد.

کل ارزش صادرات بخش کشاورزی کشورمان را بخود اختصاص داده اند (جدول ۱). متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی بخش کشاورزی ۹۲۲ دلار بوده که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی غیر نفتی کشور (۳۷۸ دلار) ۱۴۴ درصد بیشتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی صادراتی در یازده ماهه نخست سال ۹۷، ۵۶۷۷۸ ریال و متوسط کل صادرات غیر نفتی کشور ۵۴۹۵۰ ریال بوده است.

جدول ۱- سهم کشورهای عمده از صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در یازده ماهه سال ۱۳۹۷

کشور	عراق	افغانستان	امارات متحده عربی	پاکستان	فدراسیون روسیه	ترکیه	ویتنام	ترکمنستان	آلمان
سهم (%)	۴۱,۵	۱۲,۳	۷,۳	۶,۶	۳,۳	۲,۵	۲,۳	۲,۲	۲

❖ واردات:

مقدار واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در یازده ماهه سال ۹۷، ۱۸۱۶۹ هزار تن با ارزش ۹۴۴۷ میلیون دلار بوده که به ترتیب از نظر وزن ۶۲,۸ درصد و از نظر ارزش ۲۴,۵ درصد کل واردات کشور را شامل می شود. ارزش واردات در این مدت ۲,۳ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل و در مجموع نیز ۱۱,۱ درصد کمتر از میانگین سالهای برنامه پنجم توسعه بوده است.

اقدام عمده وارداتی محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در یازده ماهه سال ۹۷، شامل ذرت به ارزش ۱۸۹۳ میلیون دلار با سهم ۲۰ درصد، برنج به ارزش ۱۳۵۰ میلیون دلار با سهم ۱۴,۳ درصد، دانه سویا به ارزش ۱۰۸۶ میلیون دلار با سهم ۱۱,۵ درصد، روغن نباتی به ارزش ۸۸۲ میلیون دلار با سهم ۹,۳ درصد، گوشت قرمز به ارزش ۶۸۳ میلیون دلار با سهم ۷,۲ درصد، کنجاله دانه های روغنی به ارزش ۵۵۷ میلیون دلار با سهم ۵,۹ درصد، جو به ارزش ۵۳۶ میلیون دلار با سهم ۵,۷ درصد و انواع میوه به ارزش ۳۶۴ میلیون دلار با سهم ۳,۹ درصد از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده که در مجموع حدود ۷۸ درصد ارزش واردات بخش کشاورزی را شامل می شوند. متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی بخش کشاورزی در یازده ماهه سال جاری، ۵۲۰ دلار می باشد، که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی کل کشور (۱۳۳۱ دلار) حدود ۶۱ درصد کمتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی وارداتی ۴۱۸۴۱ ریال و متوسط واردات کشور ۴۱۶۱۳ ریال بوده است.

کشورهای عمده طرف معامله از نظر ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از آنها به ترتیب شامل امارات متحده عربی ۸۹۰، هند ۷۹۷، هلند ۷۴۲، سوئیس ۷۳۴، انگلستان ۷۲۵، سنگاپور ۶۶۳، فدراسیون روسیه ۵۲۵، ترکیه ۴۹۹، برزیل ۳۸۱، آلمان ۲۲۱ و پاکستان ۱۵۲ میلیون دلار بوده که سهم هر یک از کشورهای فوق الذکر از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی به ترتیب ۹،۴، ۸،۴، ۷،۹، ۷،۸، ۷،۷، ۷، ۵،۵، ۴، ۳، ۲، ۱،۶ درصد بوده که در مجموع ۶۷ درصد کل ارزش واردات کشورمان را به خود اختصاص داده اند (جدول ۲).

جدول ۲- سهم کشورهای عمده از واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در یازده ماهه سال ۱۳۹۷

کشور	امارات متحده عربی	هند	هلند	سوئیس	انگلستان	سنگاپور
سهم (%)	۹،۴	۸،۴	۷،۹	۷،۸	۷،۷	۷
کشور	فدراسیون روسیه	ترکیه	برزیل	آلمان	پاکستان	
سهم (%)	۵،۵	۵،۳	۴	۲،۳	۱،۶	

❖ تراز تجاری:

تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در یازده ماهه سال ۱۳۹۷، ۳۶۴۱۶- میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۷،۱ درصد بهبود یافته است (ارزش صادرات ۱ درصد و ارزش واردات ۲،۳ درصد کاهش داشته است) کسری تراز تجاری یازده ماهه سال ۹۷ نسبت به میانگین سالهای برنامه پنجم (۵۲۱۴- میلیون دلار)، ۳۰،۲ درصد بهبود داشته است.

جدول ۳- تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در یازده ماهه سال ۱۳۹۷ و مقایسه آن با مدت مشابه

سالهای ۹۰ الی ۹۶

شرح	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷
مقدار صادرات	هزار تن	۳۳۰۶	۴۰۹۹	۳۵۶۲	۴۹۳۷	۴۶۰۶	۵۶۰۶	۵۵۱۶	۶۳۸۱
مقدار واردات	هزار تن	۱۱۷۳۴	۲۰۰۳۱	۱۵۹۹۷	۲۰۷۱۴	۱۶۶۵۸	۱۵۹۶۱	۱۷۷۰۷	۱۸۱۶۹
تراز وزنی	هزار تن	-۸۴۲۸	-۱۵۹۳۲	-۱۲۴۳۶	-۱۵۷۷۸	-۱۲۰۵۲	-۱۰۳۵۵	-۱۲۱۹۱	-۱۱۷۸۸
ارزش صادرات	میلیون دلار	۵۰۲۵	۵۷۳۶	۴۶۷۱	۶۱۶۵	۵۴۸۹	۵۷۵۵	۵۷۵۰	۵۸۵۴
ارزش واردات	میلیون دلار	۹۰۲۸	۱۲۸۴۲	۱۱۸۳۰	۱۱۱۸۹	۸۲۶۷	۸۰۶۴	۹۶۷۱	۹۴۴۷
تراز تجاری	میلیون دلار	-۴۰۰۴	-۷۱۰۷	-۷۱۵۹	-۵۰۲۴	-۲۷۷۸	-۲۳۰۹	-۳۹۲۱	-۳۵۹۳

❖ نهاده های کشاورزی

• آفتکش ها

در یازده ماه سال ۱۳۹۷، جمعا ۱۱۳۷۳ تن آفتکش بصورت آماده مصرف و ۸۹۷۹ تن بصورت تکنیکال وارد کشور گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، آفتکش های آماده مصرف ۲۲,۸ درصد کاهش و تکنیکال ها ۲۶,۳ درصد کاهش نشان میدهد. در مجموع با تبدیل آفتکش های تکنیکال به آماده مصرف (با اعمال ضریب تبدیل ۲,۵) میتوان نتیجه گرفت که در یازده ماهه سال ۹۷ مقدار واردات آفتکش ها نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۵,۲ درصد کاهش دارد و در این رابطه سهم کاهشی قارچ کش ها ۳۴,۷ درصد و حشره کش ها ۲۳,۸ درصد و علف کش ها ۲۷ درصد بوده است.

جمع کل ارزش آفتکش های وارداتی در یازده ماهه سال ۹۷، ۱۶۳ میلیون دلار می باشد که حدود ۱۲,۸ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل است.

در یازده ماه سال ۱۳۹۷ مقدار ۱۹۹۵ تن آفتکش آماده مصرف و ۸,۳ تن آفتکش تکنیکال جمعا با ارزش ۶۳۲۶ هزار دلار صادر گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار به ترتیب ۱۵,۸ و ۱۷۸ درصد افزایش و از نظر ارزش جمعا ۸ درصد کاهش دارد.

• کود ها

کل واردات کود ها در یازده ماه سال ۱۳۹۷، ۳۶۷ هزار تن با ارزش ۱۸۹ میلیون دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی ۲۷,۳ درصد و از نظر ارزش ۲۴ درصد کاهش نشان می دهد. در بین انواع کود های وارداتی به ترتیب کودهای میکرو ۶۵ درصد، کودهای ازته حدود ۲۵,۴ درصد، فسفره ۴۹ درصد و پتاسه ۳۱ درصد و NPK حدود ۳۹ درصد از نظر مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش داشته اند.

در یازده ماهه سال ۱۳۹۷ مقدار ۳۴۸۳ هزار تن کود با ارزش ۸۲۴ میلیون دلار صادر گردیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۵,۵ و ۱۸,۹ درصد افزایش داشته است. ضمنا حدود ۹۹ درصد مقدار کودهای صادراتی کود اوره بوده است.

• بذر

در مجموع کل واردات بذر و سایر اندام های تکثیر شونده گیاهی در یازده ماه سال ۱۳۹۷، ۶۵۵۵ تن با ارزش ۱۰۴ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی حدود ۴۴ درصد و از نظر ارزش ۲۴ درصد کاهش نشان میدهد از بین بذور مهم مقدار واردات بذر سبزیجات با کاهش ۶۸ درصدی و بذر ذرت با کاهش

۳۲ درصدی روبرو بوده است. لیکن بذر چغندر قند و بذر سیب زمینی به ترتیب ۴۰ درصد و ۳۵,۴ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته اند.

در یازده ماهه سال ۱۳۹۷ جمعا مقدار ۷۹۱۶ تن بذر و سایر اندامهای تکثیر شونده گیاهی با ارزش ۲۵۴۱۴ هزار دلار صادر گردیده که بخش اعظم آن مربوط به سایر اندامهای تکثیر شونده می باشد. این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار ۱۷,۴ درصد و از نظر ارزش ۴۵,۸ درصد افزایش نشان میدهد.

• ماشین آلات و ادوات کشاورزی

در یازده ماهه اول سال ۱۳۹۷، مقادیر ادوات کاشت و داشت، کمباین ها و دستگاه های برداشت و تراکتورهای کشاورزی جمعا به مقدار ۱۰۰۷۳ تن با ارزش ۵۸۱۷۹ هزار دلار وارد کشور شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۵۷ درصد و ۵۲ درصد کاهش نشان میدهد. در این بین از نظر مقدار ادوات کاشت و داشت با ۵۵ درصد، کمباین ها و دستگاه های برداشت با ۵۲ درصد و تراکتورهای کشاورزی با ۶۴ درصد کاهش روبرو بوده است. در یازده ماهه سال ۹۷ جمعا ۱۰۴۰۵ تن ماشین آلات و ادوات کشاورزی با ارزش ۳۱۰۳۳ هزار دلار صادر گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، از نظر وزن ۴۲ درصد و از نظر ارزش ۱۳,۵ درصد افزایش داشته است و این افزایش غالبا مربوط به ادوات کاشت، داشت و سپس تراکتور های کشاورزی بوده است.

❖ میزان بارندگی:

طی پنج ماه گذشته از سال آبی ۱۳۹۷-۹۸ میزان بارندگی ۱۸۴,۴ میلیمتر بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۱۸۸ درصد افزایش و در مقایسه با بلند مدت (۵۰ ساله) نیز ۳۴ درصد افزایش داشته است.

تهیه شده در گروه کشاورزی

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب